

УДК:82.09

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2025.38.08>

Дарина КОЗЯР, здобувач, асист.

ORCID ID: 0009-0004-7505-9020

e-mail: daryna.chmut@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПСИХОПОЕТИКА ІНАКШОСТІ В РОМАНІ ЛІББІ СКОТТ І РЕБЕККИ ВЕСТКОТТ "CAN YOU SEE ME?"

Вступ. Проаналізовано художні засоби оприявлення інакшості в романі Ліббі Скотт і Ребекки Весткотт "Can You See Me?" (2019) крізь призму психопоетики. В основі психопоетики лежить її полідисциплінарність, що перешкоджає однозначному визначенню предмета дослідження. Літературознавчий аспект психопоетики зосереджений на художніх прийомах літературних текстів та їхній ефективності в досягненні мети в контексті впливу на реципієнта.

Методи. Дослідження фокусується на рецептивному аспекті психопоетики як методі аналізу мети художнього слова.

Результати. Роман Ліббі Скотт і Ребекки Весткотт багатий на художні засоби, які переконливо передають внутрішні переживання дівчинки з аутизмом, розкриваючи психічний розлад як чинник зінакшення особистості в нейротиповому суспільстві. Авторки майстерно відтворюють почуття та емоції героїні, використовуючи персоніфікацію, паралелізм, поетори і нагромадження перелічень. Текст демонструє розбіжність між тим, що суспільством прийнято вважати "нормальним" та прийняттям, і тим, що вирізняється від визначеної "норми", акцентуючи увагу на вимушеному "маскуванні" дитини як захисному механізмі, який водночас призводить до того, що дівчинка втрачає власну ідентичність за майстерно сконструйованими масками і контроль над власними емоціями. Твір показує також і те, що маскуванню властиве не лише аутистичній головної героїні, а й усім підліткам, які відчують тиск з боку оточення. На додачу, зміна форм нарації в романі засвідчує неможливість продуктивної комунікації зі світом через використання "різних мов", а також контраст між текстом і контекстом, історією та фактами, що дає змогу зануритися у внутрішній світ героїні, її боротьбу з розладом аутистичного спектра та прийняття власних особливостей.

Висновки. Добір художніх засобів роману покликаний стимулювати почуття емпатії та емоційну реакцію реципієнта як передумови досягнення катарсису, що не лише відповідає психопоетичній функції художнього слова, орієнтованого на досягнення певної мети, а й розкриває бібліотерапевтичний потенціал твору.

Ключові слова: психопоетика, YAL, Інший, норма, бібліотерапія.

Вступ

Література для дітей, підлітків і молоді завжди була відкрита для сміливого експериментування, піднімаючи ті теми, яких автори творів для дорослих намагалися уникати. Сучасна YAL (Young Adult Literature – література для підлітків і молоді) зберігає цю тенденцію, продовжуючи говорити про нагальні проблеми сьогодення, зокрема і про психічні розлади, що зумовлює актуальність її вивчення в психопоетичному контексті.

Огляд літератури. Літературознавчий аналіз крізь призму психопоетики викликає чимало запитань, зумовлених насамперед неоднозначністю тлумачення самої категорії та, відповідно, методології дослідження. В. Ван Пір та А. Чеснокова (Van Peer, & Chesnokova, 2023) розглядають психопоетику як методологію, орієнтовану виключно на вивчення поезії та її рецепцію читачем. Натомість психолінгвістика як одне з відгалужень психопоетики зосереджується на конкретних мовленнєвих подіях та їхніх суб'єктах, фокусуючись радше на семіотичному контексті. Нідерландська літературознавиця Міке Баль (Ball, 1984), досліджуючи інтерпретаційний потенціал психопоетики, виводить на перший план її психоаналітичний компонент. Зі свого боку, Ірина Скляр, прагматизуючи літературознавчий аспект, осердям психопоетики вважає змістоформу твору, що свідомо орієнтована письменником як на певний сегмент читацької аудиторії, так і на досягнення прогнозованого психоемоційного впливу (Скляр, 2018).

Таким чином, категорія "психопоетика" здебільшого трактується в парадигмі понять поряд із психолінгвістикою, психостилістикою та психопатологією. Обрана нами літературознавча аналітика дещо зміщує ракурс узусу методів психопоетики в бік герменевтики та бібліотерапії, оскільки в центрі уваги дослідження саме арсенал

задіяних художніх засобів та їхня рецепція читацькою аудиторією.

Дослідження психопоетики видається **актуальним** і продуктивним у контексті літератури YA, оскільки її цільова аудиторія надзвичайно залежна від зовнішніх впливів, і їй властивий високий рівень емоційності. Зважаючи на тенденції розвитку сучасної літератури для підлітків та молоді – поступ від роману виховання до роману ідентифікації, наукова спільнота все більше уваги звертає на рецептивний аспект читання.

Метою цієї розвідки є аналіз психопоетичного потенціалу обраного роману, вираженого різноманітними художніми засобами. Серед **завдань** дослідження виділяємо такі: дослідити художні особливості роману та їхній зв'язок з аутистичною тематикою; виявити вплив форми нарації на рецепцію тексту.

Методи

Дослідження акцентовано не на суб'єкті мовлення, а на ефекті, який це мовлення справляє на реципієнта тексту, а також засобах, за допомогою яких цей ефект досягається. Твердження І. Скляр про те, що художнє слово в літературознавчому дискурсі є "формою здійснення художньої мети" (Скляр, 2018, с. 64), зумовило предмет нашої розвідки. У процесі дослідження задіяні рецептивний, герменевтичний та психопоетикальний методи.

Результати

Серед літератури для молоді останнім часом популяризується зображення фізичних і психічних відмінностей, що нерідко ґрунтуються на автобіографічних фактах. Прикладом такого тексту є роман Ліббі Скотт і Ребекки Весткотт "Can you see me?" (2019), героїня якого має розлад аутистичного спектра. Роман заснований на особистому досвіді та щоденникових записках 11-річної Ліббі Скотт.

Уже з першої сторінки оприявнюється основний конфлікт роману, головна героїня якого ставить себе в опозицію до "нормального" світу: "**Нормальний** день на **нормальній** вулиці, у садку **нормального** будинку, що належить абсолютно **нормальній** родині [...]". Але дівчинка, що стоїть на даху сараю, анітрохи не **нормальна**" (тут і далі переклад і форматування – Д. К.) (Scott, & Westcott, 2019, p. 1-2). Мотив прийнятої суспільством "нормальності" є одним із головних у романі, художній світ якого чітко розмежований на "вона" та "вони": "вони" не розуміють і не приймають Талі, "вони" провокують її епізоди, тобто нервові зриви, "вони" ігнорують її у школі, "вони" закривають очі, коли "вона" не здатна стримати своє тіло. Нерозуміння особливостей роботи мозку Талі викликає роздратування оточуючих, злість і відчуження. Особливо відчутно необхідність видаватися нормальною назріває тоді, коли Талі переходить до середньої школи. Тут, у новій, значно більшій спільноті, лише одна людина *знає*, чому Талі інша, це одна з трьох її подруг – Лейла. Талі нікому не довіряє своєї таємниці через страх, що її відкинуть і просто забудуть. Через це навіть у колі друзів вона вимушена прикидатися, вдавати, що вона така ж, як і всі: "Вона у школі, а коли вона тут, то має прикидатися нормальною. За будь-яку ціну, тому що не можна бути будь-чим іншим, коли ти у школі" (Scott, & Westcott, 2019, p. 56). Сама лише згадка про нову школу, адже Талі переходить до сьомого класу, – тобто середньої школи, де більше дітей і складна, заплутана будівля – наводять на дівчинку жах. Вона боїться заблукати в нових коридорах, а ще того, що з неї сміятимуться. І цей страх поділяють також її друзі, а найбільше, цю проблему розпалює Нел, старша сестра героїні, залякуючи її страшними речами, на які здатні однолітки. Школа стає тим місцем, де Талі вимушена вдавати із себе слухняну дитину з чистого страху, що її викриють, і це спричиняє постійну тривожність, яка нерідко знаходить вихід у фізичних проявах.

Бажання Талі приховати себе і нерозуміння соціальних практик бунтівливих підлітків призводить до того, що вона стає непомітною у школі: "[...] насправді її бачать лише тоді, коли Люк каже щось жорстоке. Решту часу вона просто невидима" (Scott, & Westcott, 2019, p. 202). Але навіть у найскладніші для неї моменти, наприклад, коли від неї відмовляються навіть найближчі друзі, Талі все ще докладає зусиль для того, аби зберегти ілюзію власної нормальності: "Вона хоче піднятися і закричати, але якщо вона це зробить, то більше ніколи нікому не сподобається, бо **нормальні** люди розбираються зі своїми емоціями спокійно" (Scott, & Westcott, 2019, p. 247). Тож вона стримується, зберігає все в собі, аби напруга вирвалась пізніше, і навіть при тому, що подруги ігнорують її, вона все ще ходить за ними, тому що їй нікуди більше йти. Вона залишається з ними стороннім спостерігачем, якому немає місця в колі інших.

Аби пристосуватися і більш-менш нормально функціонувати в суворому світі, дівчинка носить маску, але, на протизву стандартному розумінню соціальних масок, її маска промовисто символічна. Це гумова маска тигра, яка робить її Тигро-дівчинкою – іншою особистістю, сильнішою, кращою, як вважає сама Талі. Ця маска, захисна для неї і водночас застережлива для оточуючих, не дозволяє їй інтегруватися у спільноту, але забезпечує відчуття комфорту і захисту. Доволі реалістична маска функціонує як символічна метафора всіх масок або персон (К.-Г. Юнг), якими вимушені оперувати всі члени соціуму при спілкуванні. Ефектна дієвість і влучність обраної "персони" уповні реалізується,

коли героїня відмовляється від неї, перестає ховатися за маскою, і сміливо демонструє себе справжню – не сконструйовану за соціальним шаблоном ідеальну Самість, але свою унікальну індивідуальність.

Протягом усього роману авторки граються з концептом маски, переносячи його на обличчя дівчинки для аутистичного маскуванню. Талі вчиться копіювати вирази обличчя людей навколо, уважно за ними спостерігає, але не завжди правильно їх інтерпретує. Коли Нел просить її перестати кривлятися і "просто бути нормальною", ображена Талі запевняє, що це її власне обличчя, те, з яким вона народилася. А коли сестра продовжує наполягати, демонструє "вивчені обличчя" – вирази емоцій, які вона навчилася копіювати для того, аби адекватно реагувати в різних соціальних ситуаціях. Тобто власне обличчя дівчинки може стати інструментом маскуванню, як грим клоуна, і водночас, коли вона його не контролює, саме воно здатне виказати її інакшість. Цим можна пояснити її постійне бажання сховатися за маскою тигра, особливо тоді, коли атмосфера в школі стає дедалі більш ворожою, і зростає ризик викриття. Як Ганс Шнір, Талі годинами тренує обличчя перед дзеркалом, аби мати змогу посміхатися, коли подруги на ночівлі роблять їй нову зачіску та макіяж, через які вона відчуває дискомфорт. Одним із правил Талі є: "[...] вдавай і себе когось іншого [...]". Вони не здатні зазирнути в твою голову, тож ти можеш залишатися собою, але зовні ти маєш змусити їх повірити, що ти така сама, як і вони. Тож треба **вдавати**, що тобі цікаве те, що цікавить їх, і **копіювати** їхні дії" (Scott, & Westcott, 2019, p. 266). Описуючи реалії маскуванню у своєму щоденнику, Талі виводить його позитивні та негативні аспекти. Серед плюсів вона вказує те, що це робить щасливими інших людей, допомагає їй заводити друзів та стримувати емоції в конфліктних ситуаціях, наприклад, не плакати, коли на неї кричить вчитель. Але Талі говорить також і про те, наскільки виснажливо постійно підлаштовуватися під очікування інших – виснажливо настільки, що, повернувшись додому, вона не здатна контролювати ті почуття та емоції, які стримувала увесь день. Героїня навіть боїться втратити себе справжню, прикидаючись кимось іншим. Тож маска тигра виступає ще й простором свободи, можливість просто бути собою.

Персоніфікація, а краще олюднення, стає потужним, емоційно наснаженим художнім засобом, який не лише унаочнює, а й дозволяє на емпатичному рівні відчути світ у сприйнятті Талі: слова самі *протискаються* крізь зуби, як би вона їх не стримувала; останній день літа *знає*, що сповнює її мороком; дощ *імітує* сльози дівчинки; ноги *жаліються*. Персоніфікація слугує засобом ретрансляції відчуття безвиході й неспроможності героїні як впливати на світ навколо, так і контролювати власні вчинки. Показовим прикладом є цей абзац: "[...] слова виливаються з її рота так, ніби їх ніколи не спинити, і хоч перед очима і починає усе пливати, вона досі бачить татове сумне обличчя, і це лиш погіршує ситуацію, тому що це вона має бути засмучена, а не він. Це її ноги не можуть втриматися на місці, це її руки плескають, і вона нічого не здатна вдіяти, аби цьому зарадити, тому що якщо вона зупинить стімінг, тоді засмученню не буде куди подітись. Тож вона продовжує ходити туди й назад і кричати, допоки нарешті в ногах закінчується пара, і в роті вичерпуються слова..." (ред. S. & W.) (Scott, & Westcott, 2019, p. 104). Читач розуміє фрустрацію дитини, що не здатна стримати агресію світу, не може захистити себе, і нервові зриви, які оточуючі сприймають за звичайні дитячі істерики, насправді – відчайдушний крик про допомогу.

На загал, всі емоції та переживання Талі знаходять вихід у фізичних проявах. Коли вона налякана чи радіє, то неконтрольовано плескає руками по стегнах, і вона вимушена стежити за собою, аби ніхто не помітив її "дивакуватість", і лише перебуваючи в безпеці, з друзями чи вдома, вона дає рукам волю. Коли вона налякана і навколо занадто багато всього, що перевантажує її чуття, вона відчуває, як гудуть ноги, готуючись до втечі, або вона інстинктивно прикриває вуха руками, або ж у неї починають тремтіти пальці. Коли Талі тривожиться, то починає колупати пальцями шкіру, у стані паніки – ховається та сплітає пальці, які наче штрикають голкою, а після нервових зривів, коли вона втрачає здатність чути і бачити, відчувається виснаженою і винною, від чого шлунок починає вирувати і шкіра вкривається сиротами. Дізнавшись, що з батьком сталося нещастя і терміново потрібно з мамою їхати до лікарні, Талі впадає в ступор, живіт починає боліти, шкіра вкривається потом і поколює, її тіло стає порожнім, "наче машина без пального", а в голові буквально шаленіє вихор жаху. Нездатність усвідомлювати свої емоції та їхню екстраполяцію у сферу тілесного поглиблює проблематику роману та допомагає читачеві фізично відчувати переживання героїні. Таким чином, тілесність, фізика тіла стають потужним ретранслятором емоційного світу персонажа, одним із ефективних художніх засобів його характеристики. У цьому сенсі доречно говорити про використання синестезії як тропу, що дозволяє передати відчуття та емоції через їхню матеріалізацію в органіці тіла.

Серед постійно вживаних авторками художніх засобів є і паралелізм. Його показовий приклад – ставлення Талі та її родини до сусідського собаки, якого вони вимушені прихистити. Пес старий, агресивний, покалічений, сяк-так шкандибає на трьох лапах. Тож Нел, класичний приклад "тинейджерки", підставно називає пса дивним і потворним, уся сім'я ставиться до нього вороже, починає у підвалі і постійно тримає в наморднику. І лише Талі хоче його зрозуміти і робить усе, щоби заслужити його довіру. Вона співчуває йому, адже відчувається так само, і тому поводить з ним так, як хоче, аби ставилися до неї. Талі поважає його особистий простір і його право на спілкування тоді, коли він сам цього захоче. Вона єдина в родині, хто розуміє, що агресія собаки – це його страх до чужого дому і чужих людей. Догляд Талі за псом не лише дозволяє читачеві побачити подібність між ним і дівчинкою, але допомагає і Талі краще зрозуміти себе. Талі, яка боїться всього навколо, навіть ходити самій до школи, не вагаючись, йде холодними нічними вулицями на пошуки наляканого собаки, і лише глибока саморефлексія, допомагає їй його знайти, адже в найстрашніших ситуаціях усе, чого вона хотіла, – це опинитися в комфорті власного будинку.

Лише після цього епізоду дитина, що завжди ховалася за маскою і покладалася у найважчі часи на власне альтер-его – Тигро-дівчинку, здатна віднайти сміливість бути собою. Їй більше не потрібна маска – вона тільки завдає шкоди.

Крізь весь роман простежуються також ритмічні повороти, покликані передати спосіб думок дівчинки. У найбільш емоційно навантажених моментах читач відчуває страх, засмучення або ж переконання Талі, які часто підкреслені анафорами. Щораз, одягаючи маску Тигра, дівчинка запитувала себе, чи бачать її, не знаючи, яку відповідь хотіла б почути: "Краще бути схованою, чи на видноті. Краще бути Тигро-дівчинкою, чи Талі" (Scott, & Westcott, 2019, p. 149); сварячись із батьком, вона продумує його почуття за нього: "Він, мабуть, хотів би мати

лиш одну, ідеальну доньку, яка не була б проблемною, чи зламаною, чи складною. Він, мабуть, любить Нел набагато більше, ніж взагалі будь-коли міг би любити Талі. Він, мабуть, хотів би, щоб вона ніколи не народилась" (Scott, & Westcott, 2019, p. 299).

Таку ж стильову роль відіграють численні переліки, що навіюють на читача відчуття стресу та тривожності, які переживає Талі: "Галас переповнює, і вона почувається так, ніби з усіх сторін оточена тілами і голосами, і переконаннями, і емоціями, і життям" (Scott, & Westcott, 2019, p. 196). "І я стомлена, і зім'ята, і зламана [...]" (Scott, & Westcott, 2019, p. 292); "Тут надто яскраво, і надто спекотно, і надто багато всього" (Scott, & Westcott, 2019, p. 297). Синестезія слугує для відтворення розмаїття світу Талі, хаотично переповненого кольорами і запахами, звуками і текстурями. Дні літа для неї смакують морозивом, пахнуть свіжоскошеною травою та сонячним світлом, шум на шкільному подвір'ї поєднується в її свідомості із запахом вихлопного газу, а слова Нел мають неприємний колір. У Талі, як у людини з аутизмом, постійно задіяні всі органи чуття – їй достатньо вдихнути повітря і вона, раніше від усіх, уже знає, що ярмарок почав працювати, бо вітер уже солодко пахне цукровою ватою та димком від ятки з хотдогами. Паніка через те, що однокласники побачили її у масці, миттєво зникла, коли Талі відчула знайомий запах і прохолоду гуми. Специфічний гострий запах у лікарні майже задушив її – вона ледве була здатна дихати.

Усі зазначені стильові прийоми орієнтовані на максимально психологічно точне відображення внутрішнього світу, переживань протагоністки, тим самим доповнюючи пізнавальну функцію тексту, орієнтованого на знайомство читача з аутизмом, функцією терапевтичною. Використані у творі поетикальні засоби викликають емпатію читача, дозволяючи через страх і співпереживання пережити катарсис, прийнятні в його інтелектуальному чи когнітивному варіанті.

Такому рецептивному ефекту твору сприяє використання різних форм нарації. З одного боку, у тексті задіяний екстрадієгетичний наратор, що через внутрішню фокалізацію передає емоції та переживання Талі оповіддю від третьої особи, але з її точки зору. З іншого, маємо щоденникові записи з я-нарацією, коли Талі напряму звертається до читача, не тільки розповідаючи про свої почуття від першої особи, а й ділиться тими фактами про аутизм, що необхідні для розуміння загального меседжу тексту, тим більше таргетованою аудиторією.

У романі чітко простежуються два нарративних дискурси, кожен з яких слугує досягненню певної комунікаційної мети. Об'єктивована оповідь, функціонуючи як обрамлення, містить історію родини Талі, кожен із членів якої так чи інакше змушений реагувати на її хворобу і зумовлені цим проблеми. Батько так і не змирився з обмеженнями, викликаними аутизмом Талі; старша сестра Нел, окрім власних психологічних комплексів, пов'язаних з підлітковою реструктуризацією его, страждає через булінг саме як родичка Талі, а подруги дівчинки теж ховаються за масками, хай не такими визивними, але теж необхідними, аби світ не спостеріг уже їхні страхи. З-поміж усіх вирізняється мати – єдина, хто здатна зрозуміти Талі, заспокоїти й убезпечити її. Цей об'єктивуючий нарратив формує соціально-родинне оточення Талі, те зовнішнє середовище, в якому вона змушена жити і виживати. А як це відбувається і як вона насправді відчувається, розповідають щоденники Талі – я-нарація. Тут і погляд зсередини на аутизм – інколи це суперсила, що дозволяє їй краще зрозуміти чужі почуття та емоції. У таких записках аутизм

постає проблемою лише в тому, як на нього реагують оточуючі. В інших випадках Талі протиставляє себе хворобі, називає її своїм ворогом, що спотворює її, перетворює на істоту іншого виду, якій немає місця в суспільстві: "Я намагаюсь сказати, що я, наче одна зіпсована чорниця у коробці. Непевна, чи я бажана для інших, бо через мене вся коробка здається поганою. Я ніколи ніде і ні з ким не вписуюсь. Я, наче ключ, який не підходить до замка" (Scott, & Westcott, 2019, p. 153).

Дискусія і висновки

На відміну від численних досліджень психопоетики в контексті психології, психіатрії та педагогіки, ця розвідка фокусується на літературознавчих аспектах проблеми. Визначення психопоетики як "мовного плану вираження знання, характеризованого інформаційним зв'язком з психоаналізом" (Ball, 1984, p. 280), лише почасти релевантне в контексті цього дослідження.

Сучасна література YA все частіше звертається до тем психічних і фізичних розладів, стимулюючи пошук нових способів емоційного впливу на читача. У романі Ліббі Скотт і Ребекки Весткотт виокремлені та проаналізовані ті художні засоби, які переконливо передають страждання та духовну еволюцію героїні. Художнє слово слугує засобом формування емпатії читача, який співчуває дівчинці і сам стає емоційним співучасником її боротьби за місце у нейротиповому світі, що й було метою бібліотерапевтичного потенціалу аналізованого роману.

Оскільки представлена розвідка є першим літературознавчим і власне психопоетикальним дослідженням цього роману, це відкриває можливість для широкого

компаративного аналізу як художнього оприявлення різних форм аутизму в YAL, так і окреслення й таксономію художніх засобів, задіяних для формування бібліотерапевтичного ефекту, і головне – з'ясування специфіки розуміння і трактування Іншого в середовищі підлітків та його ретрансляцію в літературі – як художній, так і нон-фікшн, як зарубіжній, так і вітчизняній. Переконливим прикладом взаємодії фактуального і фікційного дискурсів слугує проаналізований роман.

Джерела фінансування. Фінансування забезпечено Київським національним університетом імені Тараса Шевченка.

Список використаних джерел

- Скляр, І. (2018). Психопоетика літературознавча / лінгвістична / психіатрична: кореляція змістових аспектів. *Література світу: поетика, ментальність і духовність*, 11, 59–70. https://doi.org/10.31812/world_lit.v11i0.2031
- Ball, M. (1984). Introduction: Delimiting Psycho poetics. *Poetics*, 13(4-5), 279–298.
- Van Peer, W., & Chesnokova, A. (2023). *Experiencing poetry: A guidebook to psycho poetics*. Bloomsbury Publishing Plc.
- Scott, L., & Westcott, R. (2019). *Can you see me?* Scholastic Ltd.

References

- Ball, M. (1984). Introduction: Delimiting Psycho poetics. *Poetics*, 13(4-5), 279–298.
- Scott, L., & Westcott, R. (2019). *Can you see me?* Scholastic Ltd.
- Skliar, I. (2018). Literature / linguistic / psychiatric psycho poetics: correlation of content aspects. *Literatures of the world: poetics, mentality and spirituality*, 11, 59–79 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.31812/world_lit.v11i0.2031
- Van Peer, W., & Chesnokova, A. (2023). *Experiencing poetry: A guidebook to psycho poetics*. Bloomsbury Publishing Plc.

Отримано редакцією журналу / Received: 22.03.25

Прорецензовано / Revised: 21.06.25

Схвалено до друку / Accepted: 30.09.25

Daryna KOZIAR, Applicant, Assist.

ORCID ID: 0009-0004-7505-9020

e-mail: daryna.chmut@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

PSYCHOPOETICS OF OTHERNESS IN LIBBY SCOTT AND REBECCA WESTCOTT'S NOVEL "CAN YOU SEE ME?"

Background. *This article analyzes the artistic means of representing otherness in the novel "Can You See Me?" by L. Scott and R. Westcott through the lens of psycho poetics. The foundation of psycho poetics lies in its multidisciplinary nature, which prevents a clear-cut definition of its subject matter. The literary aspect of psycho poetics focuses on the artistic techniques used in literary texts and their effectiveness in achieving the intended impact on the recipient.*

Methods. *The study focuses on the receptive aspect of psycho poetics as a method of analyzing literary goals of artistic word.*

Results. *The novel by L. Scott and R. Westcott is rich in artistic devices that skillfully convey the inner world of a girl with autism, portraying the mental disorder as a factor of otherness in a neurotypical society. The authors masterly depict the protagonist's emotions and struggles through personification, parallelism, repetition, and the accumulation of enumerations. The text demonstrates the discordance between what society considers "normal" and what deviates from the established "norm," emphasizing the protagonist's forced "masking" as a protective mechanism, which at the same time leads to the girl losing herself behind skillfully constructed masks and control over her own emotions. The work also shows that masking is characteristic not only of the autistic main character, but also of all teenagers who feel pressure from their environment. The shifts in narrative forms illustrate the impossibility of productive communication with the society due to the use of "different languages," as well as the contrast between text and context, history and facts, which allows us to delve into the inner world of the heroine and her struggle with the disorder and acceptance of her own peculiarities.*

Conclusions. *The selection of artistic techniques in the novel is intended to evoke an emotional response from the reader, enabling catharsis and fostering empathy. This not only aligns with the psycho poetic definition of literary expression as goal-oriented but also reveals the bibliotherapeutic potential of the novel.*

Keywords: *psycho poetics, YAL, the Other, norm, bibliotherapy.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.